

Názov projektu	Etické hodnoty a kritické myslenie v školskej komunite
Odkaz na webovú stránku	https://www.sosake.sk/
Téma	Etika v profesionálnom svete

Etika v profesionálnom svete

Pedagogická etika

Žiaci v tom majú jasno. V tomto prieskume sme žiakom nechali priestor, aby nám povedali o svojej predstave dobrého učiteľa. Zistili sme, že oni nechcú aby ich učil „Superman“, že chcú obyčajnú „človečinu“. Deťom chýba u učiteľov najmä spravodlivosť, empatia, pokora, prirodzená autorita, ľudskosť, objektívnosť, či milosť.

"SPRAVODLIVÝ“ Na každého rovnakým metrom. Nie každý má otca lekára alebo právnika...

Výchova je vždy náročným procesom, ktorý v sebe zjednocuje viacero stránok a viacero činiteľov. Úspešne ju môže realizovať len dobrý pedagóg. Náročnejšia, najmä z toho hľadiska, že kým v minulosti boli všetky sféry výchovy priamo určené, stanovené, pričom sa však na viaceré oblasti aj akosi pozabudlo, dnes je situácia značne odlišná. Nielen učiteľ ale i žiak sa v istom ponímaní stáva slobodným jedincom s vlastnými názormi na svet, na život, na politiku, skrátka na všetko, čo ho obklopuje. Toto všetko výchovu nezjednoduší, skôr naopak, urobí ju náročnejšou, a tú úspešne dokáže realizovať iba učiteľ vysokokvalifikovaný a rozhladený v pedagogike, psychológii, filozofii, predmetoch svojho odboru a v ďalších príbuzných vedách.

Mnohé oblasti výchovy dnes dostávajú iný obsah a iné ponímanie, než na aké sme boli doposiaľ zvyknutí. Avšak bolo by chybou pod vplyvom už spomenutého prehodnocovania zabudnúť, resp. zanevrieť napr. na mravnú výchovu, vlasteneckú výchovu, vzťah k práci a pod. Ide predovšetkým o to, dať týmto otázkam nový obsah a nové ponímanie vo vzťahu k dnešnej zásadne zmenenej realite.

Dosiahnuť to, aby škola bola dielňou ľudskosti, sa nedá žiadnymi administratívnymi nariadeniami či opatreniami, to musí vyvierať zo samotnej podstaty školy, ale i z celospoločenských podmienok, ktorými je škola determinovaná. Zdá sa, že prvé a zásadné kroky boli urobené, teraz bude záležať na učiteľoch, ako dokážu využiť ponúknutú šancu, a to nielen v záujme svojom a školy, ale aj v záujme tých, ktorých vychovávajú a vzdelávajú.

Jedným z predpokladov ľudskosti a výchovy k nej sú aj medziľudské vzťahy. Rozhodne je im v našich učiteľských kolektívoch potrebné venovať pozornosť a povýšiť ich na úroveň hodnú učiteľstva, totiž platilo a bude platiť — nielen slovom, ale i príkladmi sa vychováva.

Proces formovania osobnosti učiteľa nie je len jednoduché „nazhromaždenie“ vedomostí, ale proces neprestajného zdokonaľovania samotnej osobnosti učiteľa, súhrn jeho morálno-etických a profesionálno-pedagogických vlastností. Tento proces je zložitý a protirečivý, pretože formovanie osobnosti učiteľa závisí od rôznorodosti vplyvu všetkých, ktorí sa na pedagogickom procese zúčastňujú, od utvárajúcich sa profesionálnych návykov, osobného učiteľského „rukopisu“, sústavne vzrastajúcich požiadaviek, podmienených potrebami a rozvojom pedagogickej vedy a praxe. Tento proces socializácie osobnosti má mimoriadny význam pre formovanie podnetov, záujmov, snažení a konania budúceho učiteľa už na vysokej škole, ale neobmedzuje sa len na vysokú školu. V jeho samotnej praxi sa ďalej formuje osobnosť učiteľa, jeho morálno-etické normy. Jedny a tie isté prostriedky pedagogického pôsobenia sa prejavujú u rôznych učiteľov rozlične. A často to závisí nie natoľko od pedagogického majstrovstva, ako od morálno-etických postojov učiteľa. Mravný profil učiteľa je základnou podmienkou jeho osobných úspechov i neúspechov v jeho práci. Preto nemôže a nemala by byť zanedbateľná v príprave učiteľa profesijnó-etická zložka, ktorej výsledkom je profesionálna etika.

Profesionálna etika je súhrn mravných noriem, určujúcich vzťah k človeku, k svojej profesionálnej činnosti a jeho prostredníctvom k ľuďom, s ktorými je zviazaný svojou profesiou (napr. právnická etika, lekárska, vojenská, športová, pedagogická etika). Pre každú profesiu mimoriadny význam nadobúdajú špecifické osobitosti prejavu mravných noriem. Napr. pre lekárov je pozorný, citlivý vzťah k chorým, pre pedagógov osobný príklad, láska k deťom a náročnosť na zodpovednosť za vzdelávanie a výchovu atď. Utvárajúce sa normy toho-ktorého druhu profesionálnej etiky určujú aj zvláštnosti mravných vzťahov každého profesionálneho kolektívu a konkrétnej osobnosti.

Profesionálnej etike (aj pedagogickej) sa nevenuje dostatočná pozornosť ani v literatúre a nie je ani predmetom mimoriadnej pozornosti práce vysokých škôl. V systéme pedagogického vzdelávania sa neštuduje, čo sa odráža aj na kvalite prípravy učiteľa. Nedostatky vo výchovno-vzdelávacej práci škôl sú dôsledkom aj nedostatočnej mravno-etickej prípravy učiteľa, čo sa prejavuje v zlých vzájomných vzťahoch učiteľov a v regulácii svojho správania na základe profesionálnych etických noriem.

Medzi učiteľmi nie je jednota názorov na normy profesionálnej etiky, čo sa odráža aj v ich pôsobení na žiakov. Mnohí učelia stavajú na starých tradíciách a zvyklostiach. Ako vyplynulo aj z výskumu, mnohí učelia sú presvedčení o tom, že žiaci sú povinní vždy s nimi súhlasiť, aj najmenšie námietky prijímajú ako neposlušnosť a osobnú urážku. Učelia nehovoria otvorene so žiakmi, nepriznávajú právo na omyl, za každú cenu ospravedľujú svojho kolegu v konflikte so žiakmi. Ďalšie konflikty bývajú spojené aj s neschopnosťou učiteľa reagovať na činy žiakov, správne sa zachovať v každej situácii. Narušenie etických noriem sa spája aj s neznalosťou profesionálnych noriem, netaktne sa správajú v pedagogickom kolektíve, sú hrubí vo vzťahu ku žiakom.

Profesionálna etika učiteľa pedagogická etika sa určuje spoločenským charakterom i spoločenským významom jeho práce, preto normy i pravidla jeho správania sú podmienené konkrétnymi predpokladmi v špecifických podmienkach pracovnej činnosti učiteľa, ktorá odráža podstatu požiadaviek na učiteľa.

Mravno-etické požiadavky sa prejavujú vo vzájomných vzťahoch medzi učiteľom a žiakom, medzi učiteľmi navzájom, medzi učiteľmi a rodičmi, ktorých určujúcou podmienkou sú osobnostné a profesionálne vlastnosti učiteľa.

Z jednej strany pedagogická etika odráža skúsenosťami vypracovaný systém myslenia, profesionálnych činov a konaní, ale aj noriem a pravidiel správania učiteľa, jeho vzájomných vzťahov so žiakmi a prostredím.

Z druhej strany, pedagogická etika je psychologicko-pedagogický prostriedok vzájomného pôsobenia učiteľa prostredníctvom jeho správania na správanie a konanie žiaka.

Osobitosti profesionálnej etiky učiteľa možno skúmať z troch aspektov:

- a) pedagogická etika v systéme analýzy základných smerov pedagogického procesu, pedagogickej práce učiteľa,
- b) pedagogická etika v systéme základných mravných noriem,
- c) pedagogická etika v systéme vzájomných vzťahov učiteľa s ľuďmi, ktorí ho obklopujú.

Každý z uvedených aspektov má svoju štruktúru v pedagogickej etike.

Keď berieme do úvahy, že vzájomné vzťahy, ktoré sa u učiteľa utvárajú v pedagogickom procese, najviac odhaľujú obsah pedagogickej etiky, mal by sa skúmať najmä tento aspekt, ktorý určuje postupnosť práce vysokej školy v profesionálno-etickej príprave budúceho učiteľa v systéme: stredná škola - vysoká škola - škola (učiteľská prax).

Základné oblasti morálky pre učiteľov:

- poznať svoje pracovné povinnosti,
- udržiavať vysoký stupeň spôsobilosti – pravidelne sa vzdelávať,
- udržiavať sa v dobrej odbornej a metodologickej kondícii,
- kultivovať vlastnosti svojho charakteru, bojovať so svojimi chybami,
- neškodiť ani jednému zo svojich žiakov,
- vychovávať nielen rozumných, ale taktiež mravných ľudí,
- viesť žiakov k tomu, aby sa snažili dosiahnuť optimum svojich výkonov,
- rešpektovať svetonázorové, politické, mravné presvedčenie svojich žiakov a ich rodičov.

Literatúra:

[1] Grišin, E. A. : Profesionálnoetická príprava učiteľa v sústave vysokoškolského pedagogického vzdelávania. Bratislava 1978

[2] Jurčo, M. : Utváranie poznávacích procesov a schopností u dieťaťa. Bratislava 1964

[3] Maciaszek, M. : Vytváranie didaktický

https://is.muni.cz/el/sci/podzim2015/XS092/Etika_pedagoga.pdf

https://www.google.com/search?client=firefox-b-e&sca_esv

<https://www.dti.sk/data/files/file-1610955187-600539b400ce8.pdf>

1. Vypracoval (meno, priezvisko)	Mgr. Mária Korečková
2. Dátum	15.1.2023
3. Podpis	
4. Schválil (meno, priezvisko)	RNDr. Jana Vargová – riaditeľka školy
5. Dátum	15.1.2023
6. Podpis	

